



# Informatieblad

## proces oudervervreemding/ ouderverstoting na scheiding

In dit informatieblad vind je informatie over de situatie waarin een kind na scheiding het contact verliest met één van zijn ouders. Er worden verschillende termen voor gebruikt: ouderverstoting, oudervervreemding, PAS. Ongeacht de term, er is sprake van een dynamisch proces en gaat het er vooral om om de signalen te herkennen, te erkennen en hiernaar te handelen.

Je hoort in deze situatie ook verschillende benamingen noemen voor de ouders: uitwonende -en thuiswonende ouder, buiten -en binnenouder, coalitieouder, buitengesloten ouder enz.

### **IVRK art 9.3**

*Alle staten eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.*

Veruit de meeste kinderen willen na een scheiding contact met beide ouders houden. Kinderen kunnen om uiteenlopende redenen soms of structureel niet naar een uitwonende ouder willen. Zo kan het zijn dat het kind meer naar de ene dan naar de andere ouder toetrekt, kan het zijn dat de uitwonende ouder onvoldoende in staat is het contact prettig vorm te geven, kan het kind bezorgd zijn over een kwetsbare thuiswonende ouder waardoor het zo min mogelijk thuis weg wil, kan de nieuwe partner als een drempel ervaren worden door het kind, kan een kind angstig zijn voor een ouder door negatieve ervaringen of speelt oudervervreemding een rol.

### **Begrip PAS is omstrede**

Er zijn belangengroepen van ouders die het contact met hun kind kwijt zijn geraakt, die ijveren voor erkenning en gebruik van het door Gardner omschreven begrip PAS (parental alienation syndrome). PAS gaat over kinderen die na de scheiding één van de ouders uitsluiten en extreem negatieve gevoelens uiten jegens deze ouder. Zij willen niet meer bij deze ouder zijn. Het gaat in dit geval om 'onterechte' afwijzing of haat, in de zin dat er geen verwaarlozing, mishandeling of misbruik heeft plaatsgevonden. De oorzaak zou gelegen zijn in haatdragend gedrag van de hoofdverzorgende ouder.

Volgens Gardner ontstaat (mede) hierdoor een stoornis bij het kind. In ernstige gevallen is er volgens Gardner maar één uitweg, namelijk het kind weg te halen bij de verstotende ouder en het te plaatsen bij de verstoten ouder. PAS is geen erkende diagnose en wetenschappelijk omstrede, wat ook geldt voor de door Gardner voorgestelde remedie tegen PAS. Er zijn geen bewijzen geleverd die voldoen aan de eisen van de wetenschap. De RvdK hanteert deze term daarom niet. Om juist het proces te benadrukken hanteert de RvdK de term ouderverstoting/oudervervreemding.

### **Signaleren**

Iedereen die zich ambtshalve met deze zaken bezighoudt zal de verschijnselen zoals bovenomschreven herkennen. En meerdere factoren spelen een rol bij het ontstaan en in standhouden van het proces waarin een kind van zijn ouder aan het vervreemden is. Het kind reageert met zijn uitspraken en gedrag op een gepolariseerde en voor hem bedreigende opvoedingssituatie, een situatie waarin het opgroeit in een belastende scheidingscontext. Door het als stoornis van het kind te definiëren wordt de dynamiek tussen de ouders ontkend evenals de dynamiek binnen het kind zelf. Denkend vanuit systeemtermen zal de oplossing gezocht moeten worden in een gezins- en netwerkgerichte interventie met aandacht voor drie sporen, zowel de ene ouder als de andere oudere én het kind.

### **Signalen vd dynamiek 'vervreemden/verstoten' bij een kind**

#### *een selectie uit diverse lijsten*

- Ontkennen van het bestaan van de andere ouder of denigrerende opmerkingen maken over de andere ouder.
- Ouder plots bij de voornaam noemen, de achternaam van de andere ouder niet meer willen gebruiken. Een bijnaam voor de afgewezen ouder gebruiken.
- Andere kleding bij vader en moeder, wisselsetjes voor de overgang van de ene ouder naar de andere ouder.
- Vrees om de liefde van de zg coalitie-ouder kwijt te raken.
- Ontkennen van fysieke overkomsten met de andere ouder.
- Gebruik van zwakke en absurde argumenten.
- Geen ambivalentie laten zien (ene ouder =100% goed / andere 100% fout)
- Zeggen dat de afwijzing uitsluitend hun eigen besluit is.
- Krachtig ondersteunen van de verzorgende ouder.
- Geen schuldgevoelens hebben over het afwijzende gedrag.
- Zich uiten in een taal die ingestudeerd lijkt/ niet leeftijd passend is.
- Herinneringen noemen die niet van henzelf kunnen zijn.
- Ook de familie van de andere ouder afwijzen.



## Gedragingen van een ouder die vervreemding/verstoting van de andere ouder in de hand werken

- Direct en indirect denigreren of angst inboezemen.
- Kind niet toestaan kleding, speelgoed of huisdieren mee te nemen.
- Conflicterende activiteiten organiseren; praten over activiteiten die het kind mis heeft gelopen.
- Herhalen en vergroten van negativiteit; scheppen van legendes die de kinderen gaan geloven.
- Kind zich schuldig laten voelen over bezoeken en positieve ervaringen met de andere ouder. Het kind ondervragen na een bezoek aan de andere ouder.
- Verandering achternaam van het kind, andere voornaam.
- Ongefundeerde beweringen van misbruik.
- Zeggen dat het kind zelf mag bepalen of het contact met de andere ouder wil.
- Kwaadspreken.
- Neerzetten van de andere ouder als gevaarlijk/bedreigend (steeds met het kind bellen om te vragen hoe het gaat).
- Neerzetten van de andere ouder als degene die het kind verlaten heeft en dus niet om het kind geeft. Overtuigen van het kind dat de andere niet van het kind houdt.
- Ontkennen of verminderen het belang voor het kind (of bestaan) van de buitengesloten-ouder.
- Minimaliseren van elke vorm van contact.
- Niet praten over de andere ouder. Geen foto's.
- Relatie met de andere ouder niet ondersteunen.
- Geen problemen oplossen samen met het kind t.a.v. realistische tekortkomingen zoals dit wel met een leraar, een vriend of wie dan ook zou gebeuren.
- Niet meewerken aan aanpassingen van vakantie- of omgangschema's, zelfs niet bij bruiloften of begrafenissen.
- Betrekken van derden bij afstand creëren (school, vrienden).

### Onderzoeken en (h)erkennen ouderverstoting/oudervervreemding

Het gaat er om om gedragingen serieus te nemen, als een uiting van een zeer belastende situatie en dynamiek waar het kind, maar ook de ouders, met elkaar in zijn beland.

**Van belang is in de conclusie en het advies het belang te benadrukken op het nakomen van de afspraken en aan te geven welke schade op korte en lange termijn wordt berokkend in de ontwikkeling van het kind bij onredelijke vervreemding van zijn ouder.**

Bij herkenning van de beschreven signalen is het zaak om én goed feitenonderzoek te doen (waarheidsvinding) én verder en dieper te kijken naar de dynamiek in het gezin en naar het kind om zo een tijdige verwijzing te doen naar de juiste hulpverlening. Beide ouders hebben los van elkaar professionele hulp nodig om te leren zich als ouders te gedragen en steunend om te gaan met het kind. In plaats van alle aandacht voor de 'boze' ouder, is het van belang tevens aandacht te besteden aan het gedrag van de afwijzende ouder. De 'boze' ouder kan daarentegen baat hebben bij een assertiviteitstraining. Voor het kind is het van belang een eigen vertrouwenspersoon c.q. hulpverlener te hebben.

### Van belang in het tijdig keren van het proces !

*\* creëren actieve rol en inzet van het netwerk*

*\* beëindigen vertragend effect procedures rechtbank*

### Als het kind zijn ouder écht (even) niet wil zien

Is er geen gerechtvaardigde reden om geen contact te hebben met beide ouders, de signalen van verstoting/vervreemding zijn gedegen en feitelijk onderzocht en het kind houdt stand in zijn overtuiging, dan vraagt dit een respectvolle bejegening van het kind en zijn ouders. En een plan met het oog op contactherstel in welke vorm dan ook.

### Ten slotte nog enkele handvatten voor tijdens het raadsonderzoek

- Blijf je afvragen van wie de informatie over de andere ouder komt.
- Betrek anderen die informatie kunnen verstrekken over het kind.
- Maak een genogram om alle familie in kaart te brengen.
- Vraag het kind concreet naar goede herinneringen met zijn vader, zijn moeder. Denk aan hobby's, weekend, sport, school, vakanties, huisdieren, familiebijeenkomsten.

Link actieplan feitenonderzoek:

<https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/kwaliteit-van-ons-werk/voorwaarden-rapport>

*Dit is een uitgave van*

*Raad voor de Kinderbescherming*

*Landelijke Staforganisatie / november 2018*